

LUCIA RETMAN

ur. 1928; Dynów

Miejsce i czas wydarzeń	Żółkiew, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt "Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów", wywózki ludności żydowskiej

Pierwsza akcja w Żółkwi

Pewnego dnia przyszedł jakiś młody żołnierz z listą długą i się pyta: „Czy tu mieszka Emilia Weidenbaum?” „Tak.” On mówi: „Za pół godziny żeby Pani przysłała na Rynek.” To ja się pytam: „A Lucia Grünspan jest na tej liście?” On mówi: „Nie.” I on wyszedł. To ja mówię: „Ciociu, ty nie idziesz nigdzie.” „Ale co zrobić?” „Ty wiesz, w Żółkwi mieszka jakaś rodzina z Leżajska, oni są bardzo bogaci. Dojdź do nich.” To było niedaleko. To ona doszła. Byłam małą dziewczynką, ale co powiedziałam, to mnie zawsze słuchali. I wróciła może po 15 minutach, mówi tak: „Oni są zamknięci, nikogo nie wpuszczają. Ale po drodze znowu spotkałam tego żołnierza, że on miał listę z równoległej ulicy. To on się pyta: «Jak się nazywasz?» Powiedziałam mu, to mówi tak: «Nie mam Pani na mojej liście. Żeby Pani nie poszła do miasta, dlatego że to jest niebezpiecznie. Ale tu w tym domu jest jakieś mieszkanie, że jest tam pięcioro dzieci samych i to najmłodsze jeszcze w kołysce. Wejdź Pani tam, tam na pewno ich nie będą ruszali.»” I tak ciocia przysłała i mi opowiadała. Ja mówię: „Ciociu, chodź my wejdziemy obie.” Ona może miała 40 lat, ale w moich oczach była staruszka. Więc jak położyłam ją na jakiejś kanapie, przykryłam. Ja nie wiem skąd, [ale] myślałam, że starszych ludzi trzeba pilnować, trzeba ich zakryć, trzeba żeby ich nie widzieli. I tak żeśmy przenocowały.

Tą jedną akcją przeżyłam, ale takich było tysięcy po całej Polsce. Te akcje to były bardzo okropne. Judenrat wywoził tamtych ludzi, to pierwsze uciekinierów, bieżęńców. Wówczas powiedziałam: „Być bieżęńcem to jest straszny los.” My żeśmy byli obcy. To pierwsi bieżęńcy, później starsi i tak to szło. Ludzi bogatych to nie było tak na tej liście. Więc żeśmy zostały.

Data i miejsce nagrania	2019-01-27, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"